

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

کمال الدین یثیم بن علی بن یثیم بحرانی

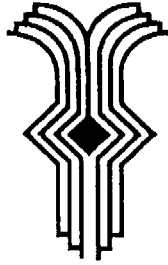
شرح نهج البلاغه ابن یثیم

مترجمان

قره باغلی محمدی مقدم

علی اصغر نوایی - یحیی زکریا

ناشر برگزیده سال ۱۳۶۳

جمع‌داری شد
شماره: ۲۰۷۲

۱۳۱۴

کمال الدین میثم بن علی بن میثم بحرانی

کتابخانه

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی

شماره ثبت: ۰۰۲۴۶۳

تاریخ ثبت:

شرح نهج البلاغه ابن میثم

جلد ۱

مترجمان:

قربانعلی محمدی مقدم

علی اصغر نوایی یحیی زاده

علی بن ابی طالب، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق.

[نهج البلاغه . شرح]

شرح نهج البلاغه ابن میثم / کمال الدین میثم بن علی بن میثم البحرانی؛ ترجمه
قربانعلی محمدی مقدم ... [و دیگران] . - مشهد: آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهشهای
اسلامی، ۱۳۷۰-۱۳۷۵.
ج ۵.

۱. علی بن ابی طالب، امام اول. نهج البلاغه - نقد و تفسیر. الف. ابن میثم،
میثم بن علی، - ۶۷۹ ق.، شارح. ب. محمدی مقدم، قربانعلی، مترجم.
ج. عنوان. د. عنوان: نهج البلاغه.

۲۹۷/۹۵۱۵

BP ۳۸ / ۹۲۴

فهرست نویسی پیش از انتشار: کتابخانه بنیاد پژوهشهای اسلامی

بنیاد پژوهشهای اسلامی
آستان قدس رضوی

نام کتاب: شرح نهج البلاغه ابن میثم جلد ۱
مؤلف: کمال الدین میثم بن علی بن میثم بحرانی
مترجمان: قربانعلی محمدی مقدم - علی اصغر نوایی یحیی زاده
ویراستاران: عبدالعلی صاحبی - محمد سروری مجد
ناشر: بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی
مشهد، صندوق پستی ۹۱۷۳۵/۳۶۶
تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه
تاریخ انتشار: چاپ اول، ۱۳۷۵
امور فنی و چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی
قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

حق چاپ محفوظ است

فهرست مهمترین مطالب این مجلد

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
	۱۰ - در بیان معنای تشبیه و اقسام آن	۱	۱ - مقدمه مترجمان
۹۹	۱۱ - در بیان معنای حقیقت استعاره و اقسام آن	۳۱	۲ - مقدمه شارح
۱۱۷	۱۲ - در بیان حقیقت نظم و اقسام آن	۳۸	۳ - اشاره به بعضی از مباحث الفاظ
۱۲۷	۱۳ - تعریف خطابه و فایده آن	۶۶	۴ - ویژگی الفاظ و حالاتی که نسبت به معانی پیدا می‌کنند
۱۵۵	۱۴ - موضوع خطابه و اجزای آن	۷۰	۵ - زیبایی که الفاظ نسبت به هر يك از حروف دارند.
۱۵۷	۱۵ - مبادی خطابه یا آنچه که خطابه بر آن بنیان می‌شود	۷۴	۶ - زیبایی که الفاظ در رابطه با هر يك از کلمات مفرد پیدا می‌کنند
۱۵۹	۱۶ - تقسیم خطابه به اعتبار تقسیم فواید آن	۷۹	۷ - در بیان اقسام زیباییهای سخن
۱۶۴	۱۷ - در بیان بعضی از مُحسنات خطابه	۸۹	۸ - در بیان فرق میان جمله‌ای که به اسم یا به فعل خبر داده شود.
۱۷۶	۱۸ - اوج کلام امام علیه السلام در خطابه	۹۰	۹ - معنای حقیقت و مجاز و اقسام مجاز
۱۸۰			

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
	در آن از ابتدای خلقت آسمان و	۱۹	در بیان این که امام (ع) جامع
۲۴۱	زمین سخن می گوید	۱۸۳	تمام فضایل است
۲۴۲	۳۲- شرح لغات خطبه	۲۰	در باره روایاتی که از مسلمین در
	۳۳- دلیل تقدّم صفات سلبیّه خداوند	۱۸۶	فضایل آن حضرت نقل شده است
	بر صفات ثبوتیه در کلام امام	۲۱	در بیان فضایل نفسانی
۲۴۷	علیه السلام	۱۹۱	امیرالمؤمنین علیه السلام
	۳۴- در بیان این که توانایی بر شکر	۲۲	در بیان کرامتهایی که از آن
۲۵۵	خود نعمت شمرده می شود	۱۹۵	حضرت صدور یافته است.
	۳۵- در بیان منسوب بودن نظام	۲۳	در بیان اخبار غیبی که در زمینّه
	خلقت و اداره زمین به قدرت		پیش آمده ها و حوادث از آن
۲۶۱	خداوند سبحان	۱۹۸	حضرت نقل شده است
	۳۶- در بیان معنای لغوی و	۲۴	در شرح کارهای خارق العاده ای
۲۶۴	اصطلاحی دین	۲۰۶	که از آن بزرگوار صادر شده است
	۳۷- در حقیقت توحید و مراتب آن	۲۰۹	۲۵- خطبه سید رضی رحمه الله علیه
	۳۸- در شرح بصیرت و بینایی	۲۱۳	۲۶- شرح لغات خطبه سید رضی (ره)
۲۷۸	حق تعالی	۲۷	در بیان معنای حمد و شکر و
	۳۹- در بیان نسبت دادن ایجاد جهان	۲۲۳	فرق میان معنای این دو کلمه
۲۸۳	به خداوند متعال	۲۸	در بیان شرافت والای پیامبر (ص)
	۴۰- در چگونگی تعلق گرفتن علم	۲۵۳	و فضایل آن حضرت
	خداوند به اشیا پیش از خلقت	۲۹	در بیان این که مقصود از اهل
۲۹۲	آنها	۲۳۱	بیت (ع) چه کسانی هستند
	۴۱- نقل کلام حکما در خلقت	۳۰	در بیان آنچه که موجب ارتقاء
۲۹۷	آسمانها و زمین	۲۳۷	مقام انبیا و اولیا می شود
	۴۲- در بیان ماهیت آسمان و این که	۳۱	شرح خطبه اول نهج البلاغه که

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
۳۹۷	۵۶- در بیان معنای وسوسه		آسمان چگونگی و از چه چیز
	۵۷- در بیان بعثت انبیا و آنچه	۳۰۰	آفریده شده است
	خداوند برای پیامبرش انتخاب		۳۰۳- در بیان چگونگی آفرینش عرش
۴۰۴	کرده است		و کرسی
	۵۸- در بیان این که خداوند هیچ	۴۴-	در بیان چگونگی خلقت افلاک
	امتی را بدون نبی و رسول نگذاشته	۳۲۰	و آسمانها
۴۱۲	است	۴۵-	در بیان چگونگی خلقت
	۵۹- در بیان عقایدی که مردم پیش	۳۲۷	فرشتگان
۴۱۷	از بعثت پیامبر(ص) داشتند	۴۶-	در بیان جوهریت فرشته و
	۶۰- در بیان افکار عرب قبل از	۳۳۰	حقیقت وجودی آن
۴۲۱	اسلام	۴۷-	در بیان اقسام فرشتگان
	۶۱- در بیان وظایفی که قرآن خوان	۴۸-	در بیان چگونگی آفرینش آدم(ع)
۴۲۹	دارد.	۳۵۵	است
	۶۲- پاکیزه ساختن نفس از اموری	۴۹-	در بیان حقیقت ابلیس که آیا از
	که انسان را از رسیدن به حقیقت	۳۶۳	فرشتگان است یا خیر؟
۴۴۴	بازمی دارد	۳۶۸	۵۰- در بیان حقیقت توبه
	۶۳- در بیان انواع احکام قرآن	۵۱-	در بیان آنچه انسان از آن ترکیب
	۶۴- در شرح حج واجب و فضیلت‌های	۳۷۵	یافته است
۴۴۷	که برای آن هست.	۵۲-	تحقیقی پیرامون حواس ظاهری
۴۵۱	۶۵- در بیان آداب حج	۳۷۸	و باطنی
	۶۶- در توضیح این که سفر حج با	۳۸۱-	در بیان حقیقت جنّ و ماهیت آن
۴۵۹	دیگر سفرها فرق دارد	۵۴-	دلیل تکبر ورزیدن شیطان از
	۶۷- در بیان این که به هنگام طواف	۳۹۱	سجده آدم(ع)
۴۶۲	قلب باید متوجه معبود به حق باشد	۳۹۶	۵۵- دلیل دشمنی ابلیس با آدم(ع)

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
	۷۸- در توضیح این که پذیرش	۶۷- حکمت اذکاری که در مناسک	
	خلافت آن حضرت برای اجرای	حج گفته می‌شوند	۴۶۶
	عدالت بوده است نه آزمندی به	۶۹- خطبهٔ دوم که بعد از بازگشت از	
۵۳۴	حکومت	جنگ صفین ایراد شده است	۴۷۱
	۷۹- خطبهٔ چهارم که پس از کشته شدن	۷۰- ترغیب مردم در جنگ زدن به توحید	۴۷۸
	طلحه و زبیر ایراد شده است و	۷۱- در بیان این که غفلت از خدا	
	اشاره به صفای نفسانی آن	موجب گرفتاری می‌شود و در این	
۵۳۶	حضرت دارد	رابطه تشویق می‌کند که مردم از	
۵۴۵	۸۰- هدایت مخالفان به طریق حق	کلمهٔ توحید دست بردارند.	۴۸۱
	۸۱- از سخنان آن حضرت است که	۷۲- امام علیه‌السلام خود را به عنوان	
	پس از وفات رسول خدا ایراد	دارای علم از جانب خدا و جایگاه	
۵۱۰	فرموده است	سر و حکمت توصیف می‌کند	۴۸۹
	۸۲- در چگونگی هدایت مردم برای	۷۳- در ستایش آل محمد (ص) و	
۵۵۴	رفع فتنه	ضمناً خود را توصیف می‌کند	۴۹۳
	۸۳- دلیل آن که چرا حضرت از	۷۴- در شرح خطبهٔ سوم که معروف به	
۵۵۶	طلب خلافت توقف کرد	خطبهٔ شمشقیه است	۴۹۶
	۸۴- از سخنان آن حضرت در پاسخ	۷۵- در بیان پاره‌ای از سختیها و	
۵۵۷	فرزندش	شدایدی که حضرت در آن قرار	
۵۵۸	۸۵- میزان تسلط شیطان بر انسان	داشته است	۵۰۷
	۸۶- خطبه آن حضرت در بدگویی	۷۶- در بیان آنچه که حضرت از	
۵۵۹	از بدخواهان و مخالفان	گرفتاریهای مردم و اضطراب و	
	۸۷- گفتار آن حضرت در بارهٔ زبیر،	نگرانیهای آنها بیان می‌کند.	۵۲۱
	در جایی که اقتضای آن گفتار بوده	۷۷- در بیان آنچه که موجب پذیرش	
۵۶۳	است	حکومت حضرت شده است	۵۳۰

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
	۹۷ - دربارهٔ اموری که وسیله رسیدن به بهشت و نجات از آتش می شود	۶۰۲	
	۹۸ - در اشاره به دین که پایین ترین درجه جهل سبب فراهم آمدن پستیها می شود	۶۱۱	
	۹۹ - در بیان این که نیکی ها از جانب خدا و گناهان از ناحیه بندگان است	۶۱۳	
	۱۰۰ - گفتار آن حضرت دربارهٔ کسی که با عدم صلاحیت متصدی امر مردم می شود	۶۱۶	
	۱۰۱ - از سخنان آن حضرت دربارهٔ اختلاف فتوای دانشمندان و نکوهش بر آن	۶۳۵	
	۱۰۲ - در بیان این که آن حضرت حق را در جهتی می بیند، ولی هر کوشش کننده ای به حقیقت دست نمی یابد.	۶۳۸	
	۱۰۳ - گفتار آن حضرت دربارهٔ اشعث بن قیس	۶۴۵	
	۱۰۴ - خطبهٔ آن حضرت دربارهٔ عذاب قبر و لزوم عبرت گرفتن از آن	۶۴۱	
	۱۰۵ - در بارهٔ این که اعتقادات باطل، حجاب فهم کافر می شود.	۶۴۲	
	۸۸ - گفتار آن حضرت در بدگویی از پیروان کسانی که مخالف آن بزرگوار بوده اند	۵۶۵	
	۸۹ - خطبه آن حضرت در هنگامی که شنید طلحه و زبیر بیعت او را شکسته اند	۵۶۷	
	۹۰ - گفتار آن حضرت در خطاب به محمد بن حنیفه و در آن اشاره به فنون جنگ کرده است	۵۶۹	
	۹۱ - از سخنان آن حضرت پس از پیروزی بر اصحاب جهل	۵۷۳	
	۹۲ - گفتار آن حضرت در بدگویی از مردم بصره	۵۷۶	
	۹۳ - گفتار آن حضرت در بازگرداندن اموالی که در زمان عثمان بخشیده شده بود	۵۸۷	
	۹۴ - خطبه ای که آن حضرت به هنگام بیعت مردم با او در مدینه ایراد کرد	۵۹۰	
	۹۵ - در بیان آن که تقوا و پرهیزکاری انسان را از افتادن در شبهه باز می دارد	۵۹۶	
	۹۶ - کلام آن حضرت در اشاره به این که پیامبر (ص) سرانجام امر خلافت را تذکر داده است	۶۰۰	

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
۶۶۰	بیعت برای مخالفان ایراد فرمود	۱۰۶ -	دربارهٔ اموری که برای انسان عبرت‌انگیز است.
	۱۰۹ - اقامه دلیل بر علیه ناکثین، که آن حضرت در خون عثمان	۶۵۳	۱۰۷ - خطبهٔ آن حضرت در پند و موعظهٔ مردم و ترغیب آنان به
۶۶۶	دخالتی نداشته است		پرهیزکاری
۶۷۲	۱۱۰ - فهرست کتاب.	۶۵۶	۱۰۸ - خطبه‌ای که بعد از شکستن